

kaňoning

Bras Magasin

Podarilo sa nám prejsť ďalší z najťažších kaňonov sveta

Bras Magasin je fenomén, do ktorého si trúfne maximálne jedna výprava ročne. Strastiplný prechod džungľou, 40 hodín náročného a nekonečného zlaňovania. Kaňon sme prešli za najvyššieho stavu vody v zložení: Miroslav Dušek (SR), Oldřich Štos (ČR), Jaroslav Holeček (ČR), Tomáš Lukačovič (SR) a Pavol Barabáš (SR).

Šialený postup nepriechodnou džungľou s 40 kg na chrbte.

Dážď neutícha.

Pavol Barabáš, Jaro Holeček, Olda Štos, Tomáš Lukačovič a Miro Dušek po nočnom výstupe z kaňonu o 22.00 hod. V kaňone strávili 40 hodín.

Ked' na termíne záleží

Je január 2015 a na ostrove Réunion v Indickom oceáne každý deň vyčíňajú búrky. Najdaždivejšie miesto sveta ukazuje svoju pravú tvár. V tomto období sú na kaňoning absolútne nevhodné podmienky. Sledujeme pesimistické predpovede počasia na internete. Nakoniec vyrazíme do hôr s tým, že sa rozhodneme na mieste. Z množstva odvážnych plánov nám ostáva hlavný cieľ – pokúsiť sa aspoň o prestup kaňonu Bras Magasin. Večer bivakujeme zavesení v sieťach v turistickom altánku pod nástupom. Ešte pred svitaním chceme vyraziť zarasteným strmým svahom na náhornú planinu, ktorá zhromažďuje vody do kaňonu Bras Magasin na druhej strane hory. Predpovedaná diera v daždivom počasi niekto tam hore rýchlo zalátal. Litre vody padajúce na strechu altánku nám nedajú spať. Ani otázka: Vyraziť alebo to zabaliť?

Spomienka na Trou de fer

Guru réunienského kaňoningu Emeric Boucheron, ktorý otvoril najvyhlásenejšie kaňony na ostrove, hodnotí Bras Magasin ako fyzicky a psychicky najnáročnejší kaňon na ostrove. Ak ho chceme bezpečne prejsť, potrebujeme aspoň tri dni bez zrážok. Každý z nás si uvedomuje riziká postupu v zatopenom kaňone. Nie sme nováčikovia. Niektorí kamaráti tu bohužiaľ aj ostali... V roku 2010 sa nám podaril prestup kaňonom Trou de fer. Bol to pre mňa tak silný zážitok, že som sa triasol od vzrušenia ešte mesiac po návrate. Vznikol z toho filmový dokument. Visiac v sieti si začínam spomínať, ako som si počas prechodu hovoril, že ak toto prežijem, už nikdy do takéhoto kaňonu nevstúpim. O pár hodín mám s priateľmi vyraziť na niečo oveľa technicky náročnejšie a navyše v nevhodných podmienkach.

Boj s vegetáciou

Ráno predsa len vyrazíme. Vraj aspoň vyskúsime prístup ku kaňonu. Musíme vystúpiť zarastenou horou 800 výškových metrov na planinu... Sme naložení ťažkými vakmi na tri dni. Špeciálne transportné vaky zaplňajú bivakovacie potreby, jedlo, neoprény, vrtáčka s nitmi, skoby, karabíny, jumare a množstvo lán, ktorých dĺžka aj po zredukovaní presahuje pol kilometra. Každý s 35 až 40 kilogramami na chrbtoch vyrazíme. Hneď v úvode nás pohlcuje divoká vegetácia. Ledva badať chodníček sa stráca v zelenej džungli. Nenávratne nám mizne v kolmej zelenej hradbe. Presekávame mačetai hustý porast, preliezame stromy, podliezame konáre, plazíme sa v bahne... Nič úmornejšie som v tróch nezažil. Najlepšie to zvláda speleológ Oldo vďaka vycibrenej jaskyniarskej technike. Premočení vlastným potom dosahujeme vrchol rozľahlej planiny. Po 5 hodinách driny

nachádzame potok, ktorý by nás mal priviesť do prvých kaskád kaňonu Bras Magasin. Len či je to on? O návrate späť džungľou nik neuvažuje. Postupujeme úzkym korytom po veľkých, šmykľavých balvanoch asi hodinu. Znenazdajky sa voda s hukotom stráca v bezodnej hĺbke. Sme tu.

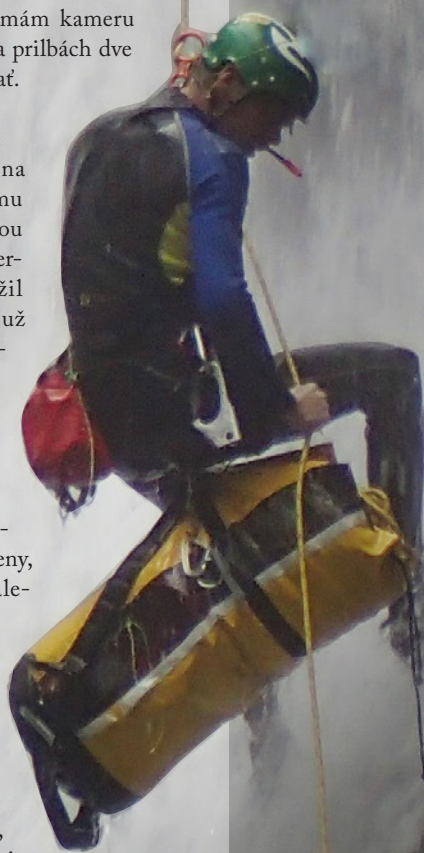
1200 metrov vodopádov

Stojíme na okraji Bras Magasinu a ohúrene pozeráme hlboko do jeho útrob. Táto kaskáda obrovských vodopádov vo výške kilometrovej stene obrastenej vegetáciou naháňa strach a zároveň vzrušuje svojou veľkoleposťou. Odvahu spustiť sa dole našlo zatiaľ len niekoľko desiatok ľudí. Na dne kaňonu sa voda stráca v úzkej rokline. Vôbec netušíme, čo nás tam môže čakať. Mám zmiešané pocity. Je vôbec možné v tomto klimaticky a technicky náročnom prostredí niečo nafilmovať? Vo vodáckom súdku mám kameru i novú zrkadlovku a na prilbách dve kamery. Začína opäť liať.

Päťčlenný tím

Miro hľadá miesto na štand. Kmeň stromu rastúci nad priepasťou sústredene ozdobuje červenou slučkou. Prežil som s ním v kaňonoch už mnoho. Spolu sme prešli cez obávaný Trou de fer. Pamätám si dobre, ako sa snažil v 300-metrovej previsnutej stene hádzať kotvičku urobenú z háčikov na žraloky do steny, od ktorej visel vzdialený 6 metrov. Aj teraz mu úplne dôverujem. Šikmo zlaňujeme s ďalšími lanami do zarastenej steny, aby tam zavesil prvý stometrový spust. Za ním nasleduje Oldo, ktorý mu asistuje pri vytváraní zlaňákov. Je síce v našej partii nový, ale má za sebou technicky náročné expedície vo vertikálach. Ja idem za nimi. Najmladším z našej partie je 26-ročný Tomáš Lukačovič. Tento obetavý vodák sa osvedčil na našich expedíciách v Afrike. Bude posúvať laná, ktoré ako posledný stahuje kaňonmi ostriekaný Jaro. Vulkanická hornina je totiž veľmi porézna a na exponovaných štandoch môžu v nitoch ►

Nasledujú ďalšie kaskády.
Vody je stále viac.

Prvé vodopády 1200 metrovej kaskády.

Palo sa spúšťa do útrobu kaňonu, 100 metrov pod ním je rieka Bras Rouge.

Človek málokedy má možnosť splynúť so živlami prírody celou dušou.

Členovia expedície o prestupe kaňonu Bras Magasin

Miro Dušek: „Kvôli daždivému počasiu bolo v kaňone všetko veľmi šmyklavé. Museli sme dávať pozor, aby nedošlo k zraneniu, čo by malo fatálne následky. Postupne pribúdali prítoky a my sme sa obávali, aká vodnatá bude rieka Bras Cabot, ktorú sme mali dosiahnuť po tridsiatich hodinách náročného vertikálneho zostupu. A rieka si pre nás pripravila dlhé plavecké úseky, nebezpečné sifóny,

vodnaté tobogány, divoké pereje, skoky a opäť šmyklavé kamene.“

Jaroslav Holeček: „Päťdesiat percent času nám, žiaľ, pršalo a to najmä v noci počas bivaku. Čas, ktorý mal slúžiť na odpočinok, sme strávili budovaním odvodňovacích kanálov v rozmočenej pôde. Najviac nás ale trápilo, aká bude situácia nižšie v kaňone, keďže voda stále viac a viac stúpala. Je

to naozaj najdaždivejšie miesto sveta.“

Olda Štós: „Bol to prvý slovensko-český priestup kaňonom s najvyšším odborným hodnotením. Nič ťažšie som nikdy nešiel. Prešli sme to vďaka kvalitnej príprave a super partii.“

Tomáš Lukačovič: Bras Magasin bol extrémne náročný

hlavne psychicky. Stále nám pripravoval nové prekážky, rébusy a prekvapenia. Každý si musel plniť svoje úlohy na 100 percent, aby sme si udržali psychickú pohodu. Bras Magasin nám svoj prechod vôbec neulahčoval, ale verím, že všetci sme si to aj napriek tomu perfektne užili a každý si to zapamätá ako jedno z najväčších dobrodružstiev v živote.“

visieť maximálne dvaja ľudia. Každý vie, čo má robiť a napredovanie je v rámci možností rýchle.

Plávajúce kamery

Po prekonaní prvej kaskády cesta späť už nevedie. Pred nami je podľa topa asi 30 zlanení. Viaceré z nich dosiahnu dĺžku aj 100 metrov. Dážď neprestáva. Búrka na plani- ne môže spôsobiť v kaňone taký príval vody, ktorý zmetie všetko. Ako keď spláchnesť zá- chod. Rýchlo postupujeme ďalej. Len neuro- biť chybu. Väčšina veľkých vodopádov končí v romantických jazierkach. Pri zlaňovaní jed- nej stovky zisťujem, že lano končí asi 5 me- trov nad hladinou. Visím na jeho konci a pa- dajú na mňa hektolitry vody. V sedačke mám zavesené dva vaky s technikou, proviantom a bivačovacími vecami. Visiac vo vodopáde nie som schopný ich jednou rukou odopnúť a zhoďiť do jazera. Nechám lano prešmyknúť osmou a padám na hladinu. Najprv dopadajú vaky a na ne ja. Vyplávam z jazierka pod pre- vis. Chcem nakrútiť, ako sa s touto situáciou vysporiadajú ostatní chalani. S hrôzou však zisťujem, že vodotesný vodácky súdok má vy- razený vrchnák. Nová 4K kamera a zrkadlov- ka v ňom plávajú ako v bazéne. Ich úloha na tejto expedícii končí. V priebehu sekundy sa z nich stáva nepotrebná záťaž.

Vytopený bivač

Zlaňujeme až do tmy. Vyčerpaní nachádzame rovné miesto na bivač a mačetou vysekávame porast. Na zem idú nepremokavé plachty a nad hlavu si naťahujeme strechu z igelitu. Všade je mokro. Miro sa rozhoduje spať v neopréne. Na stromy si vešia sieť a nad ňu igelitovú ochra- nu. V noci prichádza ďalšia búrka. Valia sa na nás tony vody. Kopeme odvodňovacie kaná- liky, ale je to beznádejné. Zrazu počujeme ob- rovský rachot. Podmyté korene palmy, o ktorú má Miro uviazanú sieť, nevydržia jeho váhu. Padá do mláky pod ním, pričom palma rúca našu igelitovú striesku. Vystrihnuté ako z tra- gikomického filmu. Ešte pred svitáním balíme tábor, obliekame si mokré neoprény a zanára- me sa do studených vodopádov. Dve tretiny kaňonu máme ešte pred sebou.

Na dne

Pod nami omýva skalu 300-metrový vejáro- vitý vodopád. Prekonávať s ťažkým nákla- dom šmykľavé, položené platne, po ktorých steká voda, je dosť namáhavé. Kaňon sa zra- zu zužuje do kolmej, úzkej rokliny s vkle- ným balvanom. Pokračovať prúdom by bola samovražda. V kolmej, mokrej stene sa roz- hodneme pre traverz sto metrov nad súteskou. Vodná triešť sa mieša s lejakom. Dokončíme pár zlanení a riešime ďalší rébus. Keďže vodo- pády naberajú na mohutnosti, ich prístup ►

Čo je to kaňoning

Stále pršalo, čo nás dost znervózňovalo. Dole by mohol byť kaňon nepriechodný.

Kaňoning ako športové odvetvie má blízko k horolezectvu, k di- voke vode, ale najbližšie k spe- leológii. Zásadný rozdiel však je v tom, že pri speleológii sa cesta za sebou neuzatvára, ale slúži na návrat na povrch, pri kaňonin- gu sa cesta uzatvára za sebou a otvára sa pred sebou. To zna- mená, že ak športovec raz vlezie do takejto rokliny, cesta von zväčša nevedie inak, ako tak, že musí prejsť až na koniec. Kaňo- ning predstavuje celok, v ktorom príroda vytvorila vo svojich útro- bách rôzne prírodné tobogany, skoky, zlanenia. S tým sú spojené určité riziká. Toto prostredie je pre človeka, a hlavne neskúsené- ho človeka, mimoriadne nebez- pečné. V prípade náhle zmeny počasia, zosuvu pôdy alebo úrazu môže byť dokonca záchrana nemožná. Už len faktor, že do ka- ñonu sa nemusí dostať helikop- téra, nemožnosť si ani záchranu zavolať kvôli hlbokej roklina, toto tvrdenie potvrdzuje. Preto sa tre- ba týchto nebezpečenstiev vyva- rovať. Zvlášť v extrémne ťažkých kaňonoch, kde je riziko ohrozenia života niekoľkonásobne vyššie. V niektorých prípadoch každá zanedbaná maličkosť môže spô- sobiť až fatálne následky.

Klasifikácia kaňoningu

V kaňoningovej stupnici ob- ťažnosti rozlišujeme náročnosť

vertikálnu, vodnatú (aquatic- kú) a technickú, vo všetkých troch prípadoch vyjadrenú od 1 po 6. V extrémne náročných kaňonoch sa ale náročnosť nedá vyjadriť klasickou stupnicou, a preto používame staré fran- cúzske hodnotenie, pochádzajú- júce z Álp z oblasti Mt. Blancu. Táto stupnica vyjadruje aj psychickú a fyzickú náročnosť, obťažnosť nástupu a výstu- pu, odľahlosť od civilizácie, nároky na počasie a náročnosť v prípade záchranej operácie. Najvyšší stupeň z tejto stupnice s označením ABO predstavuje mimoriadne zvýšené nebez- pečenstvo ohrozenia života a úrazu a možno ho prejsť len za určitých podmienok a len s vyskoleným a veľmi skúseným profesionálom. Takéto najvyššie hodnotenie má kaňon Bras Ma- gasin a Trou de fer.

Akú výstroj na kaňoning?

V tomto prostredí musí skupina ovládať rôzne špeciálne tech- niky prestupu. Preto použi- vame aj špeciálne materiály a výstroj. V základe ju tvorí neoprenový komplet na za- bránenie hypotermie, pretože voda v kaňonoch sa nepre- hrieva v slnečných lúčoch a pri dlhodobých prestupoch voda odvádza veľké množstvo teles- ného tepla. Ďalej používame

špeciálne sedacie úväzy špe- cifického strihu s ochrannou plachietkou v sedacej časti na ochránenie neoprénu s pro- striedkami osobného istenia a zlaňovacej pomôcky, väčši- nou osmy typu piraña a špeci- álny nôž. Súčasťou musia byť aj pomôcky na výstup po lane. Prusíkovanie sa už neodporúča a pri súčasnej ponuke výrobcov si každý nájde technické po- môcky vyhovujúce požiadav- kám. Pri prechode extrémnymi kaňonmi sa súčasťou výstroje stáva aj príklepová akumulá- torová vŕtačka a expanzné nity s plaketskami.

Horolezecká prilba a kevlarové rukavice sú samozrejmosťou. V takom nebezpečnom prostre- dí je najdôležitejšia ochrana nôh. Používame preto špeciálnu obuv s podrážkou zaisťujúcou zvýšenú adhéziu a ochranu členkovej a pätovej časti. V nie- ktorých kaňonoch je potrebné byť vybavený aj vodotesnými čelovkami.

Naše skúsenosti

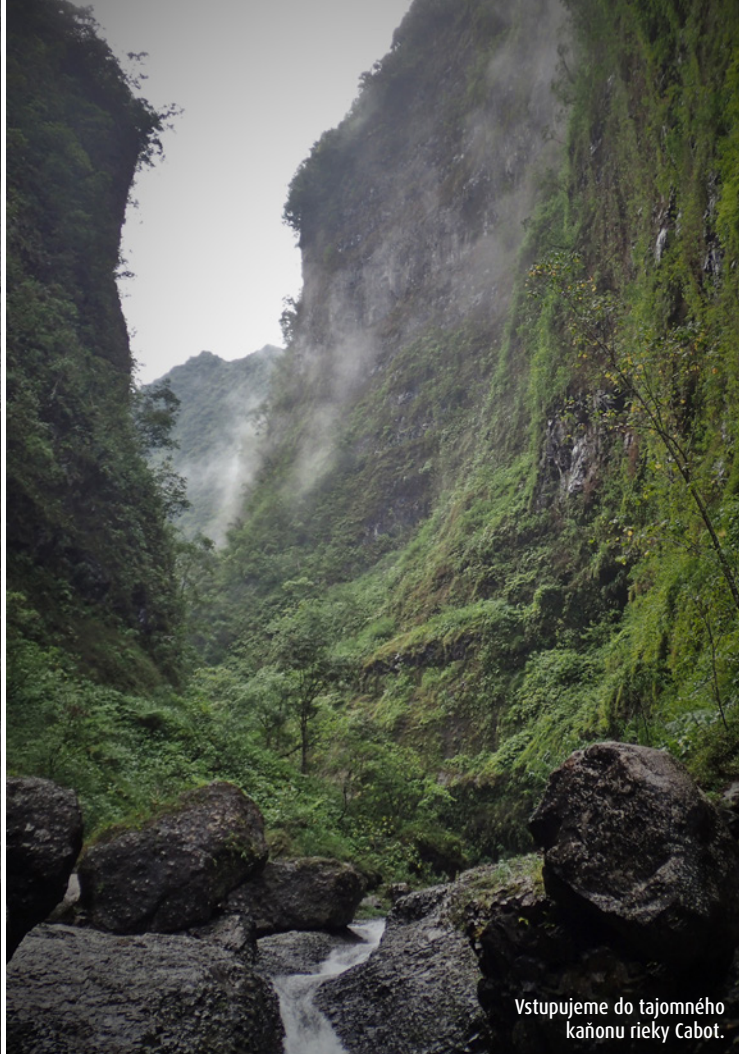
Na Bras Magasin sme používali špeciálne materiály, ktoré sme sami pomáhali navrhovať. Laná sa volajú Salamander a vyrába ich pre nás česká firma Tendon. Tieto statické laná majú ní- zku priťažnosť, silnejší oplet, a teda sú odolnejšie proti oderu na ostrých skalách, dis- ponujú zníženou zrážanlivosťou a plávajú vo vode. V neposled- nom rade sa s nimi výborne manipuluje, dobre sa na nich robia uzly. Na ich transport a použitie v teréne nám slúžia špeciálne vaky z produkcie firmy Sun sport, z ktorých voda rýchlo oteká a sú z vysoko odolného materiálu. Tiež nám dodávajú vodotesné batohy, ktoré slúžia na transport vyba- venia ako vŕtačka, spacie vaky, jedlo a lekárnicky urgentnej pomoci. Na ich vývoji sme sa tiež významne podieľali. Pre- stup náročnejších kaňonov vy- žaduje určité znalosti techniky kaňoningu, ktorá sa v mno- hom nezhoduje s technikami horolezeckými.

Pri kaňoningu sa často zdolá- vajú uzavreté rokliny, v ktorých môžu byť zradné vodné prúdy a turbolencie. Tie treba správne odhadnúť a zvoliť adekvátny spôsob ich prekonania. Cesta späť neexistuje. Nezabudnime, príroda vie byť nádherná, ale aj krutá a v priebehu sekundy sa z obrovskej eufórie šťastia môže stať nešťastie, ktoré potom ešte dlho, dlho bolí.

Miroslav Dušek

kaňoning

Posledný veľký zlaňák. Vody je už naozaj dosť.

Vstupujeme do tajomného kaňonu rieky Cabot.

100-metrové zlaňovanie do kaňonu.

je kritický. Miro natáhuje lanovku, po ktorej spúšťame vaky i seba. Dostávame sa na dno a vody Bras Magasinu pohlcuje rieka Cabot. Vnárime sa do rýchlej vody. Prúd nás unáša do tiesňavy, ktorú zovierajú steny nepredstaviteľných rozmerov. Musíme dať pozor, aby nás nevtiahlo pár sifónov, ktoré nám naháňali strach ešte pred vstupom do kaňonu. Scenéria je však ohromujúca. Z obrovskej výšky padajú do rieky ďalšie nádherné vodopády. Výskame od úžasu i uvoľňujúceho sa šťastia. Zľava sa cez obrovskú hučiacu kaskádu valia vody Takamaky. Blížime sa k cieľu. Dlhé plávanie v najhlbšom záreze ostrova pohlcuje šero. Stmievajú sa a my hľadáme miesto na bivak.

Nebezpečný záver

Rozhodnutie, ktoré sme zrazu urobili, sa mi vôbec nepáči. Dobré si pamätám nočný výstup z Trou de fer cez kolmú zarastenú stenu, kde som sa viac vybál ako v celom kaňone. Teraz očakávam niečo obdobné. Oddeluje nás 600 výškových metrov od civilizácie. Pomaly začíname liezť po ťažko znateľnom, zarastenom chodníku, ktorý o chvíľu v kolmých partiách strácame. Naozaj mám strach, že sa niekomu z nás na rozmočenej stene šmykne a zmizne v útrobách bezodného porastu hory. Spotené telo v neopréne ťažko dýcha. Päť svetielok si preháňa cestičku hore cez bujnú vegetáciu. Už

ani neverím, že to skončí. Po troch hodinách nachádzame prečerpávací tunel elektrárne. 1600 strmých servisných schodov je posledná čerešnička na torte. Mesiac osvetľuje obrovskú stenu, kde sa ako biela stuha vinie 1200 metrov vodopádov Bras Magasinu. Vôbec mi neprekáža, že tentokrát som svoju úlohu nesplnil a z nášho prechodu dokument nevznikne. Kaňon sa hlboko zapísal do nás piatich a myslím si, že to tentokrát každému úplne stačí. ■

O Réunione

Réunion je najjužnejší ostrov zo súostrovia Maskarény v Indickom oceáne a nachádza sa 670 km východne od Madagaskaru a 170 km západne od ostrova Maurícius. Ostrov vznikol aktívnou vulkanickou činnosťou. Najskôr sa približne pred dvomi miliónmi rokmi vynorila z morského dna jedna sopka a o jeden a pol milióna rokov neskôr ju nasledovala druhá. Prvá sopka – Piton des Neiges (Snežný vrchol) – je najvyšším vrcholom ostrova a dosahuje úctyhodnú výšku 3069 m. Druhá – Piton de la Fournaise, je činná dodnes a je jednou z najaktívnejších na svete. Ostrov Réunion je krajinnársky nesmierne pestrý, pretože tam možno nájsť nielen azúrové more s veľkými vlnami a koralovým útesom, ale aj dažďové pralesy plné lián a endemických druhov rastlín i zvierat. Strmé hory ukrývajú veľkolepé, hlboko zarezané a úzke kaňony a mnohé z nich patria medzi najkrajšie na svete.

Bivak.